

KRESBA POSTAVY II

Věra Semerádová, Alena Škaloudová

OBSAH

Úvod

Metodika a sledovaný vzorek

Výsledky s diskuse

Výsledky ve 2. třídě

Srovnání chlapců a dívek ve 2. třídě

Srovnání 1. a 2. třídy

Závěr

Tabulky a grafy

Poznámky

ÚVOD

Test "Kresba lidské postavy" je jednou ze základních metod předkládaného výzkumu, opakovaně používanou u všech dětí sledovaného souboru. Jak již bylo uvedeno¹⁾, má tato technika dlouholetou tradici a je jednou z nejpoužívanějších metod v dětské psychologii, oblíbená a využívaná jak psychology v PPP, tak v dětské klinické psychologii.

Poměrně velmi přesné zachování testových podmínek umožňuje srovnatelnost výsledků dosažených sledovanou skupinou žáků v prvním a v druhém roce školní docházky, či jinak - posoudit vývoj kresby lidské postavy u skupiny dětí na počátku školní docházky v intervalu dvanácti měsíců.

Dalším možným ziskem z použití stejné techniky u stejné skupiny dětí je ověření spolehlivosti této metody v čase. Samozřejmě nás zajímají nejen výsledky samotného testu Kresba postavy, ale i vzájemné vztahy mezi výsledky tohoto testu a výsledky Stanford-Binetova inteligenčního testu a také vztahy obou těchto metod a školní úspěšností jednotlivých dětí.

Zopakujme hlavní výsledky, které použití testu Kresba postavy přineslo v 1. třídě¹⁾.

1) Ukázalo se, že stenové normy uvedené v manuálu testu z roku 1982 a dosud používané psychology v PPP a v klinické praxi by bylo potřeba aktualizovat, přinejmenším pro pražskou populaci daného věku. Získaný průměrný sten pro celý soubor - vyšší než 7 (a pro dívky dokonce vyšší než 8) -, tedy posun o více než jednu standardní odchylku není možno považovat za statisticky průměrný. I když byly normy vytvářeny pro každé pohlaví zvlášť, jsou průměrné stenové výsledky dívek výrazně lepší než výsledky chlapců.

2) Stejně tak jsou stenové normy tvořeny pro každý věkový interval šesti měsíců zvlášť, ale ve třídách které dosáhly nejnižšího průměrného stenu byla převaha dětí ve dvou nejnižších věkových pásmech. Třídy s nejlepším průměrným výsledkem měly poměr "mladších" a "starších" dětí vyrovnaný, či zde byla mírná převaha dětí starších.

Rozdíly mezi sledovanými třídami byly statisticky významné a v rámci celého sledovaného vzorku se nejvíce odlišovaly obě třídy Bílé školy. Na jejich výrazně lepším výsledku se zřejmě podílí několik faktorů:

- a) poměrně vyrovnaný poměr mladších a starších dětí ve třídě
- b) lepší sociokulturní zázemí těchto žáků
- c) třídním učitelkám se zde nepodařilo zachovat náležitý odstup a natolik se angažovaly v práci žáků, že jejich poznámky a připomínky, které měly sloužit jako motivační mohly sloužit i jako určitá náповěda.

METODIKA A SLEDOVANÝ VZOREK

Stejně jako v první třídě byla i tentokrát kresba zadána v první polovině listopadu a vyšetření probíhalo za obdobných podmínek. Úkol zadávaly třídní učitelky či výzkumníci v přítomnosti učitelek v průběhu vyučování vždy celé třídě najednou a děti zůstávaly ve své učebně a na svých obvyklých místech. Znovu byla k testu "Kresba lidské postavy" připojena "Kresba stromu" a celé vyšetření trvalo cca 30 min.

Vyšetření se účastnilo 161 dětí (74 chlapců a 87 dívek) ze 6 škol a 7 tříd. Průměrný věk dětí v době zadání testu byl 7 let a 10 měsíců a věkové rozpětí se pohybovalo od 7 let 3 měsíců do 8 let 10 měsíců (tedy rozdíl 1 rok a 7 měsíců). Nejčastěji byl zastoupen interval 7.6 - 7.11, do kterého spadalo téměř polovina dětí. Věkové rozpětí v jednotlivých třídách a zastoupení jednotlivých věkových pásem ukazují tabulky č. 1 a 2.

Ze základního souboru loňského roku vypadla Modrá škola (sledovaná třída na této škole byla zrušena) a v rámci předkládaného longitudinálního výzkumu byla nahrazena další 2. třídou z jiné pražské školy, které jsme pro jednoduchost ponechali název Modrá.

VÝSLEDKY A DISKUZE

Výsledky ve 2. třídě

Podobně jako v 1. třídě se ani letos děti často nespokojily s pouhou kresbou postavy, ale doplňovaly ji dalšími prvky, nejčastěji motivem krajiny. Již na první pohled byla úroveň jednotlivých kreseb velmi rozdílná.

Průměrné výsledky (celkové, obsahové a formální hrubé skóre a celkový, obsahový a formální sten) jednotlivých tříd i celého souboru ukazuje tabulka č. 3. Průměrný celkový sten pro celý soubor je 6.78, pro chlapce 6.57 a pro dívky 6.97. Nejvyšších průměrných hodnot ve všech sledovaných oblastech dosahovala 2.A Bílé školy (všechny tři steny mají průměr vyšší než 7) a úplně nejvyšší byl celkový sten u dívek z Modré školy (CS = 7.87).

Celkově nejslabších výsledků dosáhla Hnědá škola (CS = 6.50) a zcela nejnižší byl celkový sten u chlapců z Oranžové školy (CS = 6.00).

Rozdíly průměrných hrubých skóre mezi jednotlivými třídami nejsou statisticky významné. Statisticky významný (a to na 1%-ní

hladině významnosti) je však rozdíl obsahového stenu (kde nejhorší třída má OS = 5.43 a nejlepší OS = 7.4), průměrný formální a celkový sten se však statisticky významně neliší. Rozdíl mezi nejuspěšnější a nejslabší třídou spočívá tedy hlavně v počtu detailů, které žáci zaznamenali. Ten může být ovlivněn nejen celkovou vyspělostí dítěte, ale také jeho pracovní-volními vlastnostmi (motivací, vytrvalostí a koncentrací pozornosti).

Pokud jde o plnění jednotlivých položek (tedy o to, kolik procent dětí v dané položce kladně skórovalo), rozmezí se zde pohybovalo od 0.6% (P17. "Postava je znázorněna z profilu, bez chyb") až do 99.4% (P1. "Trup - jakékoli dvoudimenzionální zobrazení"). Tabulka č. 4 ukazuje procento plnění položek pro jednotlivé věkové intervaly i pro celý soubor, a znaménkem + jsou v ní označeny položky, které jsou adekvátně rozlišující pro 2. třídu (tj. v položce skórovalo 66% až 75% dětí). Jsou to položky P14 ("Oděv II. - alespoň dvě součásti oděvu, správně provedeny, bez neprůhledností"), P32 ("Proporce nohou - délka nohou je v rozmezí 1 až 2 délek trupu") a P33 ("Symetrie nohou - obě nohy jsou přibližně stejně dlouhé a široké"). Jsou to tedy většinou položky kladoucí důraz především na správně zachycení proporcí, tedy položky vyžadující poměrně vysoký stupeň rozvoje grafomotorických funkcí.

Když si všimneme položek, které splnila většina žáků (tj. 75% a více), vidíme, že ke znakům typickým pro kresbu v 1. třídě (dvoudimenzionální trup který je delší než širší; k němu jsou připojeny dvoudimenzionální končetiny zakončeny prsty či chodidlem nebo botou; krk odlišuje hlavu od trupu; na hlavě jsou vlasy a v obličejí jsou jasně vyznačena ústa a nos; postava má naznačený oděv) přibýly ve druhé třídě další znaky: paže jsou připojeny k trupu na správném místě a chodidlo je dvoudimenzionální, jeho délka je větší než šířka. Obě tyto položky se také týkají formální stránky kresby.

Srovnání chlapců a dívek ve 2. třídě

Výkony chlapců a dívek jsou vcelku vyrovnané, statisticky významný (na 1%-ní hladině významnosti) je rozdíl obsahového a celkového hrubého skóru - dívky dosahují v průměru lepších výsledků (to je v souladu s obecně očekávanou větší pečlivostí a lepší koncentrací dívek, které právě díky těmto vlastnostem zaznamenávají na kresbě více detailů). Avšak při věkové korekci, tedy ve stenových normách, není mezi průměrnými výsledky chlapců a dívek statisticky významný rozdíl.

Srovnání 1. a 2. třídy

Ke srovnání bylo k dispozici 114 dětí (48 chlapců a 66 dívek), u kterých se podařilo získat Kresbu postavy jak v 1., tak v 2. třídě.

Rozvoj grafomotorických dovedností dětí se objevil již v čase, který potřebovaly k zvládnutí obou kreseb (Kresby lidské postavy a Kresby stromu). Ve druhé třídě byl čas potřebný k zvládnutí úkolu ve všech třídách zhruba o 10 - 15 minut kratší než ve třídě první (i když tento údaj nebyl přesně sledován).

Srovnání výsledků 1. a 2. třídy přináší tabulka č. 7.

Ukázalo se, že téměř ve všech sledovaných parametrech je to rozdíl statisticky významný. Na 1%-ní hladině významnosti se liší formální a celkový hrubý skóre (ve 2. třídě získaly děti výrazně více bodů). Rozdíl obsahového, formálního a celkového stenu jsou také statisticky významné, ale zde byl výkon žáků ve druhé třídě horší, než v první (ve druhé třídě jsou stenové výsledky výrazně nižší). Znamená to, že formální i celková úroveň kresby je ve druhé třídě výrazně vyšší, ale ve stenových hodnotách se to neprojevovalo. Vzhledem k výraznému posunu norem u sledovaného souboru v 1. třídě¹) by pokles/posun stenových výsledků směrem k průměru poukazoval na větší adekvátnost norem pro aktuální věkové období (tj. zhruba věk 7 - 8,6 let).

Ve druhé třídě se neobjevil významný rozdíl ve výkonech chlapců a dívek. V první třídě dosahovaly dívky ve všech sledovaných parametrech (hrubých skórech i stenových normách) lepších výsledků. Vysvětlení může být dvojí. Buď jsou normy pro věk žáků navštěvujících druhou třídu adekvátnější (tomu by nasvědčovaly i dosažené stenové hodnoty) a nebo dívky pomalu ztrácejí náskok získaný poněkud rychlejším psychomotorickým vývojem.

Rozdíly v plnění jednotlivých položek mezi 1. a 2. třídou ukazuje tabulka č. 8. Z ní je vidět, že kromě položky "Chodidla nebo boty" (P12) se největší rozdíl objevuje ve formální části kresby. Oko dostává správný tvar (vertikální rozměr je menší než horizontální), paže jsou přibližně stejně dlouhé jako trup, nejsou upaženy a připojují se k trupu na správném místě. Chodidlo má zřetelně naznačenou patu či podpatek.

ZÁVĚR

Výsledky testu Kresba postavy u sledovaného souboru ve druhé třídě a jejich srovnání s výsledky u stejné skupiny dětí v první třídě můžeme shrnout do několika bodů.

1. Průměrné výsledky (ve stenových normách) se posunuly směrem ke statistickému průměru. I když průměrný celkový sten celého souboru dosahuje téměř hodnoty 7, je to rozdíl (oproti statistickému průměru) menší než 1 standardní odchylka. Normy pro dané věkové období (tedy zhruba věk 7.6 - 8.6) jsou tedy adekvátnější než normy pro předcházející věkový interval (pro děti v průměru o rok mladší). Zřejmě se zde akcelerace psychomotorického vývoje již tolik neprojevuje. Děti zvládly znázornění základního schématu lidské postavy již v předcházejícím období a nyní je pokrok v kresbě, který se vlastně týká "jen" určitého technického vylepšování kresby, pomalejší.

2. Zmizel rozdíl mezi výkonem chlapců a dívek, již se nedá říci že dívky dosahují výrazně lepších výsledků. Pravděpodobně vlivem systematického rozvíjení grafomotorických dovedností v průběhu prvního roku školní docházky dohánějí chlapci jejich náskok. Dívky ovládly grafické znázornění základních prvků lidské postavy o něco dříve než chlapci a nyní je jejich pokrok v kresbě pomalejší. Chlapci vlivem výše uvedeného cíleného působení školy udělali - vzhledem ke své vstupní úrovni - pokrok

výraznější, a tak se rozdíly mezi oběma skupinami zmenšují.

3. Třídy, které dosáhly nejlepších a nejslabších výsledků jsou věkově vyrovnané - vlivem migrace dětí v průběhu školního roku se procento žáků v nejnižších a nejvyšších věkových intervalech v těchto třídách téměř vyrovnalo. Rozdíly v úrovni grafického projevu v tomto období již tedy nemůžeme zdůvodňovat věkovým složením tříd, kdy byly zvýhodněné třídy se staršími dětmi. Zřejmě se i zde projevuje vliv cíleného působení školy, které v tomto vývojovém období rozdíl mezi jednotlivými věkovými intervaly stírá.

4. Největšího pokroku bylo dosaženo ve formální části kresby. Jak jsme již opakovaně uvedli, děti v období nástupu do školy musely zvládnout grafické znázornění základního schématu lidské postavy (to je vlastně podmínka pro vstup do 1. třídy). Nyní tedy hlavně zdokonalují jeho technické provedení, obohacení o detaily je nepatrné. Ze sledovaných obsahových prvků jich děti 2/3 obsáhly již v předcházejícím období.

TABULKY A GRAFY

Tabulka č. 1

Věkové rozpětí v době kresby
(v letech a měsících)

Škola	Počet dětí	Nejmladší	Nejstarší	Průměrný věk
Bílá A	26	7. 3	8. 8	7.10
Bílá B	26	7. 3	8. 5	7.10
Žlutá	23	7. 4	8.10	7.11
Hnědá	22	7. 3	8.10	7.11
Modrá	24	7. 4	8. 7	7.10
Fialová	20	7. 4	8. 9	7.11
Oranžová	20	7. 3	8. 5	7. 9
Celkem	161	7. 3	8.10	7.10

Tabulka č. 2

Frekvence věkových pásem

Škola	7 - 7.5	7.6 - 7.11	8 - 8.5	8.6 - 8.11
Bílá A	3 (11.5%)	13 (50.0%)	9 (34.6%)	1 (3.8%)
Bílá B	4 (15.4%)	12 (46.1%)	10 (38.5%)	0
Žlutá	1 (4.3%)	12 (52.2%)	6 (26.1%)	4 (17.4%)
Hnědá	5 (22.7%)	6 (27.3%)	8 (36.4%)	3 (13.6%)
Modrá	2 (8.3%)	12 (50.0%)	9 (37.5%)	1 (4.2%)
Fialová	1 (5.0%)	11 (55.0%)	4 (20.0%)	4 (20.0%)
Oranžová	4 (20.0%)	9 (45.0%)	7 (35.0%)	0
Celkem	20 (12.4%)	75 (46.6%)	53 (32.9%)	13 (8.1%)

Tabulka č. 3

Průměrné výsledky jednotlivých tříd

Škola	Obsahové HS	Formální HS	Celkové HS	Obsahový sten	Formální sten	Celkový sten
<u>Bílá 2.A</u>	11.19	12.38	23.58	6.19	7.15	7.08
chlapci	9.78	12.89	22.67	5.78	7.89	7.11
dívky	11.94	12.12	24.06	6.41	6.76	7.06
<u>Bílá 2.B</u>	11.73	12.54	24.27	7.40	7.35	6.71
chlapci	11.50	11.70	23.20	7.10	7.00	7.00
dívky	11.87	13.06	24.94	7.59	7.56	6.53
<u>Žlutá</u>	11.17	11.87	23.04	6.04	6.65	6.74
chlapci	11.25	11.83	23.08	6.58	6.83	6.92
dívky	11.09	11.91	23.00	5.45	6.45	6.55
<u>Hnědá</u>	10.36	12.32	22.68	5.43	6.98	6.50
chlapci	9.56	12.33	21.89	5.11	7.44	6.22
dívky	10.92	12.31	23.23	5.65	6.65	6.69
<u>Modrá</u>	11.08	11.75	22.87	6.42	7.00	6.77
chlapci	10.81	11.00	21.87	6.37	6.50	6.22
dívky	11.62	13.25	24.87	6.50	8.00	7.87
<u>Fialová</u>	11.30	12.15	23.45	6.42	7.00	7.00
chlapci	10.45	12.00	22.45	6.27	7.00	6.56
dívky	12.33	12.33	24.67	7.17	7.00	7.56
<u>Oranžová</u>	11.00	11.65	22.65	6.07	6.55	6.70
chlapci	10.57	11.14	21.71	6.36	6.57	6.00
dívky	11.23	11.92	23.15	5.92	6.54	7.08
<u>Celkem</u>	11.14	12.11	23.25	6.34	6.97	6.79
chlapci	10.62	11.78	22.42	6.26	6.99	6.57
dívky	11.57	12.39	23.97	6.40	6.96	6.97

Tabulka č. 4

Procento plnění jednotlivých položek pro celý soubor
(pro jednotlivé věkové intervaly)

	VĚK				Celkem
	7- 7.5	7.6-7.11	8 - 8.5	8.6-8.11	
P1 Trup	100.0%	98.6%	100.0%	100.0%	99.4%
P2 Krk	92.0%	87.0%	86.8%	100.0%	88.8%
P3 Ústa	96.0%	97.1%	98.1%	92.9%	96.9%
P4 Nos	88.0%	91.3%	86.8%	78.6%	88.2%
P5 Detaily očí I	64.0%	39.1%	34.0%	57.1%	42.9%
P6 Detaily očí II	80.0%	60.9%	60.4%	85.7%	65.8%
P7 Vlasy I	84.0%	88.4%	84.9%	78.6%	85.7%
P8 Vlasy II	12.0%	18.8%	20.8%	28.6%	19.3%
P9 Paže	100.0%	98.6%	100.0%	100.0%	99.4%
P10 Prsty	92.0%	92.8%	90.6%	85.7%	91.3%
P11 Prsty- počet	64.0%	47.8%	60.4%	50.0%	54.7%
P12 Chodidla, boty	100.0%	98.6%	98.1%	92.9%	98.1%
P13 Oděv I	100.0%	98.6%	96.2%	85.7%	96.9%
+P14 Oděv II	80.0%	78.3%	62.3%	64.3%	72.0%
P15 Oděv III	12.0%	11.6%	13.2%	35.7%	14.3%
P16 Proporce hlavy	24.0%	37.7%	50.9%	50.0%	41.0%
P17 Postava z prof.			1.9%		.6%
P18 Nos je dvoudim.	32.0%	55.1%	62.3%	50.0%	53.4%
P19 Proporce oka	60.0%	40.6%	49.1%	42.9%	46.6%
P20 Připojení paží	100.0%	98.6%	100.0%	100.0%	99.4%
P21 Připojení k tr.	88.0%	88.4%	83.0%	100.0%	87.6%
P22 Paže neupaženy	84.0%	84.1%	83.0%	100.0%	85.1%
P23 Ramena	36.0%	33.3%	30.2%	28.6%	32.3%
P24 Paže dvoudim.	100.0%	97.1%	100.0%	92.9%	98.1%
P25 Proporce paží	52.0%	43.5%	43.4%	50.0%	45.3%
P26 Symetrie paží	52.0%	46.4%	52.8%	50.0%	49.7%
P27 Kloub lokte		8.7%	3.8%	14.3%	6.2%
P28 Prsty znázor.	52.0%	39.1%	32.1%	42.9%	39.1%
P29 Trup - proporce	88.0%	98.6%	86.8%	78.6%	91.3%
P30 Připojení nohou	100.0%	100.0%	98.1%	100.0%	99.4%
P31 Nohy dvoudim.	88.0%	97.1%	100.0%	92.9%	96.3%
+P32 Proporce nohou	72.0%	66.7%	60.4%	92.9%	67.7%
+P33 Symetrie nohou	68.0%	69.6%	60.4%	92.9%	68.3%
P34 Proporce chod.	76.0%	82.6%	86.8%	71.4%	82.0%
P35 Chodidlo rozčl.	24.0%	29.0%	22.6%	21.4%	25.5%

tabulka č. 5

Procento plnění jednotlivých položek - chlapci
(pro jednotlivé věkové intervaly)

	VĚK				Celkem
	7 - 7.5	7.6-7.11	8 - 8.5	8.6-8.11	
P1 Trup	100.0%	96.3%	100.0%	100.0%	98.6%
P2 Krk	88.9%	77.8%	90.0%	100.0%	86.5%
P3 Ústa	88.9%	96.3%	96.7%	87.5%	94.6%
P4 Nos	88.9%	85.2%	86.7%	75.0%	85.1%
P5 Detaily očí I	33.3%	25.9%	30.0%	50.0%	31.1%
P6 Detaily očí II	77.8%	48.1%	56.7%	75.0%	58.1%
P7 Vlasy I	77.8%	81.5%	80.0%	87.5%	81.1%
P8 Vlasy II	22.2%	11.1%	10.0%	12.5%	12.2%
P9 Paže	100.1%	100.1%	100.1%	100.1%	100.1%
P10 Prsty	88.9%	96.3%	90.0%	87.5%	91.9%
P11 Prsty - počet	77.8%	44.4%	56.7%	50.0%	54.1%
P12 Chodidla, boty	100.0%	100.0%	100.0%	87.5%	98.6%
P13 Oděv I	100.0%	100.0%	96.7%	75.0%	95.9%
P14 Oděv II	55.6%	74.1%	60.0%	37.5%	62.2%
P15 Oděv III		11.1%	10.0%	25.0%	10.8%
P16 Proporce hlavy	44.4%	51.9%	46.7%	62.5%	50.0%
P17 Postava z prof.			3.3%		1.4%
P18 Nos je dvoudim.	11.1%	40.7%	60.0%	50.0%	45.9%
P19 Proporce oka	55.6%	18.5%	46.7%	37.5%	36.5%
P20 Připojení paží	100.1%	100.1%	100.1%	100.1%	100.1%
P21 Připojení k tr.	66.7%	81.5%	73.3%	100.0%	78.4%
P22 Paže neupaženy	77.8%	81.5%	86.7%	100.0%	85.1%
P23 Ramena	11.1%	22.2%	26.7%	37.5%	24.3%
P24 Paže dvoudim.	100.0%	100.0%	100.0%	87.5%	98.6%
P25 Proporce paží	55.6%	37.0%	33.3%	62.5%	40.5%
P26 Symetrie paží	44.4%	51.9%	50.0%	50.0%	50.0%
P27 Kloub lokte		7.4%	3.3%	12.5%	5.4%
P28 Prsty znázor.	66.7%	44.4%	33.3%	50.0%	43.2%
P29 Trup - proporce	77.8%	100.0%	86.7%	62.5%	87.8%
P30 Připojení nohou	100.0%	100.0%	96.7%	100.0%	98.6%
P31 Nohy dvoudim.	88.9%	100.0%	100.0%	87.5%	97.3%
P32 Proporce nohou	77.8%	70.4%	56.7%	100.0%	68.9%
P33 Symetrie nohou	66.7%	77.8%	66.7%	100.0%	74.3%
P34 Proporce chod.	55.6%	88.9%	86.7%	75.0%	82.4%
P35 Chodidlo rozčl.	11.1%	18.5%	13.3%	12.5%	14.9%

Tabulka č. 6

Procento plnění jednotlivých položek - dívky
(pro jednotlivé věkové intervaly)

	VĚK				Celkem
	7 - 7.5	7.6-7.11	8 - 8.5	8.6-8.11	
P1 Trup	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
P2 Krk	93.8%	92.9%	82.6%	100.0%	90.8%
P3 Ústa	100.0%	97.6%	100.0%	100.0%	98.9%
P4 Nos	87.5%	95.2%	87.0%	83.3%	90.8%
P5 Detaily očí I	81.3%	47.6%	39.1%	66.7%	52.9%
P6 Detaily očí II	81.3%	69.0%	65.2%	100.0%	72.4%
P7 Vlasy I	87.5%	92.9%	91.3%	66.7%	89.7%
P8 Vlasy II	6.3%	23.8%	34.8%	50.0%	25.3%
P9 Paže	100.0%	97.6%	100.0%	100.0%	98.9%
P10 Prsty	93.8%	90.5%	91.3%	83.3%	90.8%
P11 Prsty - počet	56.3%	50.0%	65.2%	50.0%	55.2%
P12 Chodidla, boty	100.0%	97.6%	95.7%	100.0%	97.7%
P13 Oděv I	100.0%	97.6%	95.7%	100.0%	97.7%
P14 Oděv II	93.8%	81.0%	65.2%	100.0%	80.5%
P15 Oděv III	18.8%	11.9%	17.4%	50.0%	17.2%
P16 Proporce hlavy	12.5%	28.6%	56.5%	33.3%	33.3%
P17 Postava z prof.					0.0%
P18 Nos je dvoudim.	43.8%	64.3%	65.2%	50.0%	59.8%
P19 Proporce oka	62.5%	54.8%	52.2%	50.0%	55.2%
P20 Připojení paží	100.0%	97.6%	100.0%	100.0%	98.9%
P21 Připojení k tr.	100.0%	92.9%	95.7%	100.0%	95.4%
P22 Paže neupaženy	87.5%	85.7%	78.3%	100.0%	85.1%
P23 Ramena	50.0%	40.5%	34.8%	16.7%	39.1%
P24 Paže dvoudim.	100.0%	95.2%	100.0%	100.0%	97.7%
P25 Proporce paží	50.0%	47.6%	56.5%	33.3%	49.4%
P26 Symetrie paží	56.3%	42.9%	56.5%	50.0%	49.4%
P27 Kloub lokte		9.5%	4.3%	16.7%	6.9%
P28 Prsty znázor.	43.8%	35.7%	30.4%	33.3%	35.6%
P29 Trup - proporce	93.8%	97.6%	87.0%	100.0%	94.3%
P30 Připojení nohou	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
P32 Proporce nohou	68.8%	64.3%	65.2%	83.3%	66.7%
P33 Symetrie nohou	68.8%	64.3%	52.2%	83.3%	63.2%
P34 Proporce chod.	87.5%	78.6%	87.0%	66.7%	81.6%
P35 Chodidlo rozchl.	31.3%	35.7%	34.8%	33.3%	34.5%

Tabulka č. 7

Srovnání výsledků 1. a 2. třídy

Ročník	Obsahové HS	Formální HS	Celkové HS	Obsahový sten	Formální sten	Celkový sten
<u>1. třída</u>	10.76	11.18	22.01	6.90	7.41	7.68
chlapci	10.11	10.43	20.38	6.79	7.08	7.16
dívky	11.18	11.67	22.95	6.97	7.61	8.01
<u>2. třída</u>	11.14	++ 12.11	++ 23.25	++ 6.34	++ 6.97	++ 6.79
chlapci	10.62	++ 11.78	++ 22.42	+ 6.26	6.99	+ 6.57
dívky	11.57	12.39	23.97	++ 6.40	++ 6.96	++ 6.97
++ statisticky významný rozdíl mezi 1. a 2. třídou na 1%-ní hladině významnosti						
+ statisticky významný rozdíl mezi 1. a 2. třídou na 5%-ní hladině významnosti						

Tabulka č. 8

Procento plnění jednotlivých položek

Obsahová část	třída	
	I	II
1. Trup - jakékoliv dvoudimenzionální zobrazení	100.0	99.4
2. Krk - dvoudimenzionální, odlišení hlavy a trupu	82.2	88.8
3. Ústa - každý jasný způsob provedení	98.7	96.9
4. Nos - každý jasný způsob provedení	89.2	88.2
5. Detaily očí I - obočí nebo řasy	39.5	42.9
6. Detaily očí II - panenka oka	65.6	65.8
7. Vlasy I - jakékoliv provedení, stačí čmáranice	91.7	85.7
8. Vlasy II - lepší než čmáranice, nesmí prosvítat hlava	17.2	19.3
9. Paže - jakýkoliv způsob znázornění	99.4	99.4
10. Prsty - jakýkoliv způsob znázornění	87.9	91.3
11. Prsty ve správném počtu	47.1	54.7
+12. Chodidla nebo boty - jakékoliv znázornění	91.1	98.1
13. Oděv I - jakékoliv znázornění, stačí knoflíky	94.3	96.9
14. Oděv II - alespoň dvě součásti oděvu, správně provedeny, bez průhledností	66.9	72.0
15. Oděv III - úplné oblečení, zřetelně znázorněno	5.7	14.3
<u>Formální část</u>		
16. Proporce hlavy-hlava odpovídá 1/2 až 1/10 trupu	33.8	41.0
17. Postava je znázorněna z profilu, bez chyb	0.0	.6
18. Nos je dvoudimenzionální	59.9	53.4
++19. Proporce oka - vodorovný rozměr oka je větší než rozměr svislý	29.3	46.6
20. Připojení paží kdekoliv k trupu nebo krku	99.4	99.4
+21. Připojení paží k trupu na správném místě	63.7	87.6
+22. Paže nejsou upaženy	72.6	85.1
23. Ramena jsou jasně znázorněna	27.4	32.3
24. Paže jsou dvoudimenzionální, délka je větší než šířka	91.1	98.1
+25. Proporce paží - paže jsou přibližně stejně dlouhé jako trup	35.7	45.3
26. Symetrie paží - obě paže jsou přibližně stejně dlouhé a široké	48.4	49.7
27. Kloub lokte - ostrý, znatelný ohyb uprostřed paže	6.4	6.2
28. Prsty jsou znázorněny ve dvou dimenzích	38.9	39.1
29. Trup - délka je větší než šířka	91.7	91.3
30. Připojení nohou k trupu	98.1	99.4
31. Nohy jsou dvoudimenzionální, délka je větší než šířka	96.2	96.3
32. Proporce nohou - délka nohou je v rozmezí 1 až 2 délek trupu	68.2	67.7
33. Symetrie nohou - obě nohy jsou přibližně stejně dlouhé a široké	72.6	68.3
34. Proporce chodidla - chodidlo je dvoudimenzionální, délka je větší než šířka	67.5	82.0
++35. Chodidlo je rozčleněno, podpatek nebo pata zřetelně rozčleněny.	17.8	25.5
++ statisticky významný rozdíl na 1%-ní hladině významnosti		
+ statisticky významný rozdíl na 5%-ní hladině významnosti		

POZNÁMKY

1) Pražská skupina školní etnografie, *1. třída*, dílčí zpráva o řešení grantového projektu GA ČR 406/94/1417, Praha, 1995, str.17 - 30